

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ดนตรี (music) เป็นศาสตร์ที่มีประวัติของการวิวัฒนาการมาพร้อมกับมนุษย์ อาจกล่าวได้ว่า ดนตรีเป็นส่วนสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะเหตุว่าดนตรีเป็นศิลปะที่สามารถสร้างความสุนทรีย์ให้กับจิตใจของสิ่งมีชีวิตทั้งมวลไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์ หรือแม้แต่พืชก็ตามดนตรียังแสดงถึงความมีวัฒนธรรมและความเจริญของแต่ละสังคมอีกด้วย

ปัจจุบันการศึกษาดนตรีสำหรับเยาวชนไทยเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจัดวิชาดนตรีเป็นกิจกรรมหนึ่งของหลักสูตร นักเรียนสามารถเลือกเรียนดนตรีได้ทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล แต่มีได้จัดไว้เป็นวิชาบังคับให้ทุกคนได้เรียน การเรียนดนตรีสากลมักเริ่มจากเครื่องดนตรีประเภทลิ่มนิ้ว เช่น เปียโน โดยเรียนโน้ตสากลควบคู่กันแล้วจึงพัฒนาขึ้นไปหาเครื่องดนตรีชนิดอื่น เช่น เครื่องเป่าและเครื่องสาย การเรียนเครื่องสายโดยเฉพาะไวโอลินต้องมีครูสอนโดยเฉพาะ เพราะเป็นเครื่องดนตรีที่เล่นยาก ต้องใช้เทคนิคการเล่นมากจึงเกิดเสียงที่ไพเราะ และมีราคาค่อนข้างแพงสำหรับคนไทย (โครงการสาร+านุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2512) นักดนตรีศึกษาหลายท่านเช่น Kettelkamp (1958) Heurle (1970) และ Dillon (1973) กล่าวสอดคล้องกันถึงประโยชน์ของการเรียนไวโอลินพอสรุปได้ดังนี้ ไวโอลินเป็นเครื่องดนตรีที่มีความงามทางศิลปะมีเสียงที่แจ่มใสสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ฟังและผู้เล่นเป็นอย่างดี สามารถเลียนเสียงร้องเพลงของมนุษย์ได้ใกล้เคียงมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับเครื่องดนตรีชนิดอื่น ไวโอลินถือว่าเป็นเครื่องดนตรีธรรมชาติ (natural instrument) ครูและผู้เรียนจะได้รับผลตอบแทนคุ้มค่ากับการที่สูญเสียเวลาไปกับการเรียนการสอน ไวโอลินจึงเป็นเครื่องดนตรีที่สมควรแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

สภาพการเรียนการสอนดนตรีในประเทศไทยนั้น ครูดนตรีแต่ละคนมีหน้าที่สอนหลายวิชาต้องมีความสามารถสอนเครื่องดนตรีประเภท คีต สี ตี และเป่าได้ ไวโอลินเป็นเครื่องดนตรีที่เล่นยาก ต้องใช้ความมานะอดทนสูงในการฝึกซ้อม ครูที่ไม่ได้ผ่านการเรียนไวโอลินก็ไม่สามารถฝึกหัดด้วยตนเองได้จึงเป็นสาเหตุของภาวะเล่นไม่ได้สอนไม่เป็น โอกาสในการเรียนไวโอลินของเยาวชนไทยจึงมีข้อจำกัดในด้านขาดผู้สอน นอกจากนี้ครูที่มีความรู้ความสามารถในการเล่นไวโอลินในระดับมาตรฐานสากลมีจำนวนน้อย ดังคำกล่าวที่ว่า โดยเฉพาะในบ้านเราคงมีเพียงไม่กี่คนที่จะรู้และเล่นไวโอลินได้อย่างเชี่ยวชาญ (มติชน , 2539)

การเรียนเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายในสถาบันอุดมศึกษา มีการเรียนการสอนหลายสถาบัน เช่น สถาบันราชภัฏทั้งส่วนกลางและภูมิภาค มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มศว.ประสานมิตร มหาวิทยาลัยพายัพ สถาบันที่เปิดการเรียนการสอนไวโอลินที่แพร่หลายกว่าสถาบันอื่นคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพราะมีอาจารย์สอนไวโอลินโดยเฉพาะ และมีกิจกรรมวงดนตรีหรือเคสตราขนาดใหญ่ 2 วง คือ C.U.Symphony Orchestra และ C.U.Ed. Orchestra ซึ่งมีผลงานการแสดงทุกปี การเรียนไวโอลินแบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. นิสิตที่ศึกษาไวโอลินเป็นวิชาเอก เป็นนิสิตที่มีความถนัดไวโอลินมาก่อนที่จะเข้าศึกษาต่อสถาบันอุดมศึกษา จุดประสงค์การเรียนการสอนสำหรับนิสิตประเภทนี้ เพื่อผลิตเป็นครูสอนไวโอลินในระดับ ประถม มัธยมและอุดมศึกษา และนักไวโอลิน 2. นิสิตที่ไม่ได้ศึกษาไวโอลินเป็นวิชาเอก เป็นนิสิตที่ไม่มีความถนัดไวโอลินมาก่อนแต่มีความถนัดเครื่องดนตรีชนิดอื่นเช่น เปียโน กีตาร์ คาริเน็ต หรือเครื่องดนตรีไทย เป็นต้น จุดประสงค์การเรียนการสอนสำหรับนิสิตประเภทนี้ เพื่อผลิตเป็นครูสอนไวโอลินในโรงเรียน ซึ่งแต่ละสถาบันกำหนดให้นิสิตมีความรู้ และมีทักษะในการเล่นเครื่องดนตรีหลายชนิดเพื่อสามารถสอนเครื่องดนตรีได้หลายประเภท เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพเป็นครูในโรงเรียน ควรสอนเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายโดยเฉพาะไวโอลินได้ ซึ่งปัจจุบันกำลังอยู่ในภาวะขาดแคลนครูสอนไวโอลินในโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง การเรียนการสอนไวโอลินสำหรับนิสิตที่ไม่ได้ศึกษาไวโอลินเป็นวิชาเอก จึงเป็นการสอนไวโอลินระดับพื้นฐานให้กับนิสิตซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่เพื่อผลิตครูสอนไวโอลินสำหรับเยาวชนในโรงเรียน นอกจากนั้นบัณฑิตครูดนตรีเหล่านั้นก็มีโอกาสในการพัฒนาทักษะการเล่นไวโอลินในระดับสูงต่อไปได้

อย่างไรก็ตามการผลิตครูไวโอลินจากนิสิตที่ไม่ได้ศึกษาไวโอลินเป็นวิชาเอก คุณภาพอาจไม่เทียบเท่ากับการผลิตนิสิตที่ศึกษาไวโอลินเป็นวิชาเอกซึ่งมีจำนวนน้อย แต่เป็นการผลิตครูไวโอลินเพื่อชดเชยการขาดครูไวโอลินในโรงเรียนได้ในระดับหนึ่งและถ้ามีการผลิตชุดการสอนไวโอลินสำหรับนิสิตที่ไม่ได้ศึกษาไวโอลินเป็นวิชาเอก จะเป็นเครื่องมือช่วยผลิตครูไวโอลินให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เชื่อกันว่าดนตรีเป็นพรสวรรค์หรือความถนัดที่ติดตัวมาโดยกำเนิดในแต่ละบุคคลซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ดนตรี สุชาติ ตันธนะเดชา (2515) กล่าวถึงทฤษฎีความถนัดทางดนตรีของนักจิตวิทยา 2 ทฤษฎีคือ

1. ความถนัดทางดนตรีเกิดจากการสืบทอดทางดนตรีจากบิดาซึ่งเป็นไปตามกฎพันธุกรรมของเมนเดล
2. ความถนัดทางดนตรีเกิดจากสิ่งแวดล้อมหลายอย่างประกอบกัน (กอร์ตอน, 1971 อ้างถึงในสุชาติ ตันธนะเดชา, 2515)

สรุปว่า 2 ทฤษฎีดังกล่าวมีความสัมพันธ์กัน มนุษย์เกิดมามีศักยภาพทางดนตรีแตกต่างกัน สภาพแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมความสามารถที่ติดตัวมาแต่กำเนิดให้ปรากฏเด่นชัดมากยิ่งขึ้น นักดนตรีเอกของโลก เช่น ทอสคานินี (Toscanini) รูบินไตน์ (Rubinstein) และชเนาเบล (Schnabel) มิได้เกิดจากตระกูลดนตรีแต่อย่างใด แต่มีความสามารถทางดนตรีจนมีชื่อเสียงของโลก สภาพแวดล้อมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความถนัดทางดนตรี วิธีการสอนก็เป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมมีความสำคัญในการส่งเสริมความสามารถของบุคคลที่มีระดับของความถนัดทางดนตรีมากน้อยแตกต่างกันให้ปรากฏเด่นชัดมากยิ่งขึ้น จึงเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่สอนให้นิสิตที่ไม่ได้ศึกษาไวโอลินเป็นวิชาเอกได้เรียนไวโอลินเพื่อเป็นครูสอนไวโอลินขั้นพื้นฐานในโรงเรียน ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสให้นักเรียนได้เรียนไวโอลิน อาจสร้างนักไวโอลินที่มีความสามารถเกิดขึ้นในอนาคตได้

ผู้สอนไวโอลินในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่นำหลักสูตรของ ชูชูกิ มาเป็นคู่มือการสอนไวโอลิน ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวเหมาะสมกับผู้เริ่มเรียนในวัยเด็ก Shibata (1987) กล่าวถึงหลักการสอนไวโอลินของชูชูกิว่า เด็กทุกคนสามารถพัฒนาความสามารถในการเล่นไวโอลินจนถึงระดับสูงได้ โดยปรับแรงกระตุ้นภายนอกเข้าทวนอย่างสม่ำเสมอเหมือนกับความสามารถในการเรียนรู้ภาษาจากมารดา (Mother Tongue Method) เนื้อหาของหลักสูตรของชูชูกิ ประกอบด้วย เทคนิคการเล่นไวโอลินมาตรฐาน เน้นการฟังและเล่นเพลงเพื่อพัฒนาการเล่นไวโอลินจากเพลงที่คุ้นเคย แบบฝึกหัดประกอบตัดมาจากเพลงเป็นส่วนใหญ่ มีการประเมินผลบ่อยครั้งในด้านสีสั่นของเสียงไวโอลิน Dawley (1980) ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวความคิดและหลักสูตรการสอนไวโอลินของชูชูกิ พบว่า การเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาชัดเจน เป็นวิธีการสอนที่เป็นประโยชน์

การนำหลักสูตรของชูชูกิมาใช้เป็นคู่มือการสอนในระดับอุดมศึกษาควรได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับศักยภาพของนิสิต สุทิน ศรีณรงค์ (2538) แสดงทัศนะเกี่ยวกับปัญหาการจัดทำหลักสูตรและครูผู้สอนไวโอลินในระดับอุดมศึกษาว่า "หลักสูตรการเรียนการสอนของ ชูชูกิ เหมาะสำหรับชั้นประถมถึงมัธยมศึกษา เพราะเนื้อหาประกอบไปด้วยเพลงที่มีความไพเราะเป็นที่รู้จักกันดี ทำให้เกิดการ

เรียนรู้และพัฒนาทักษะได้เร็วแต่มีข้อบกพร่องที่มีตัวเลขของนิ้วกำกับ (Fingering) เพราะทำให้เด็กมองนิ้วมากกว่าตัวโน้ต อย่างไรก็ตามสามารถนำหลักสูตรของ ซุซูกิ มาใช้ประกอบการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาได้ ครูผู้สอนต้องเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับ บทศึกษาเฉพาะกรณี (Etude) ให้เหมาะสมกับนิสิตนักศึกษาแต่ละบุคคล ในจุดนี้เป็นจุดที่สำคัญเพราะครูสอนไวโอลิน ส่วนใหญ่ขาดความรู้และแนวคิดในการเล่นไวโอลินที่ถูกต้อง เรียนมาผิดก็สอนต่อไปอย่างผิด ขาดการวิเคราะห์ว่า บทศึกษาเฉพาะกรณีมีจุดมุ่งหมาย และประโยชน์ในการนำไปใช้กับบทเพลง (Pieces) อย่างไร" (สัมภาษณ์ สุทิน ศรีณรงค์ : 5 กันยายน 2538) นอกจากนี้ ซุซาติ พิทักษากร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า "ส่วนใหญ่ครูผู้สอนไวโอลินมีตำราเกี่ยวกับบทศึกษาเฉพาะกรณีจำนวนน้อยและขาดการวิเคราะห์ระดับความยากง่ายของแต่ละเพลง (Graded Pieces) และนำหลักสูตรการสอนไวโอลินของซุซูกิ (The Suzuki Method) มาประกอบการใช้สอนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวกระโดดข้ามขั้นของการเรียนรู้ทางด้านทักษะ เนื้อหาบรรจุไปด้วยเพลง (Pieces) ขาดสิ่งสำคัญคือบทศึกษาเฉพาะกรณี แต่เพลงส่วนใหญ่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปจึงทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการฝึกซ้อม" (สัมภาษณ์ ซุซาติ พิทักษากร : 23 กรกฎาคม 2538)

อย่างไรก็ตามหลักสูตรการสอนไวโอลินของซุซูกิ เป็นหลักสูตรที่นำมาใช้เป็นคู่มือสอนในระดับอุดมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้หนังสือ Practical Tutor for the Violin ของ ฮอตโต แลงกี๊ ก็นำมาใช้เป็นคู่มือสอนเช่นเดียวกัน ซึ่งหลักสูตรการสอนไวโอลินดังกล่าวเหมาะสมกับผู้เริ่มเรียนในวัยเด็ก โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเรียนรู้เทคนิคการเล่นไวโอลินตั้งแต่พื้นฐานจนถึงระดับสูง เนื้อหาเน้นการเล่นแบบฝึกหัดควบคู่ไปกับการเรียนทฤษฎีดนตรี โดยรวมผลงานการประพันธ์ของแลงกี๊ และนักไวโอลินที่มีชื่อเสียงจำนวน 125 บท เรียงลำดับตามความยากง่าย

หลักสูตรการสอนไวโอลินของ ซุซาติ พิทักษากร ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งในการสอนไวโอลินในคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การสอนไวโอลินของ ซุซาติ พิทักษากร ดำเนินขั้นตอนตามมาตรฐานสากลเหมือนกับวิธีของซุซูกิ และแลงกี๊ แต่มีความแตกต่างกันที่ ซุซาติ พิทักษากร นำวิธีการเรียนการสอนไวโอลินระดับสูง (virtuoso school) มาประยุกต์สอนกับผู้ใหญ่โดยเปิดสอนให้นิสิตในระดับพื้นฐานเพื่อพัฒนาการเล่นไวโอลินให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในเวลาอันสั้น วิธีการสอนที่นำมาใช้ได้แก่

1. การกำหนดตำแหน่งของนิ้วมือซ้ายในแบบต่าง ๆ ผนวกกับการฝึกเครื่องระดับเสียงที่ถูกต้องในแบบฝึกหัดหรือบทเพลงก่อนเพื่อนำไปสู่การเล่นไวโอลิน
2. การผ่อนคลายกล้ามเนื้อ (muscle relaxation) ถือเป็นหลักสำคัญในการเล่นไวโอลิน โดยใช้วิธียืดหยุ่น (gymnastics) และโยคะ (yoga)
3. การเรียนไวโอลินเป็นกลุ่มโดยใช้ครูผู้ช่วยสอน

ชูชาติ พิทักษากร ศึกษาดนตรีขั้นพื้นฐานทั้งดนตรีไทยและสากล กับเรือโท ยรรยง แดงกูร ต่อมาได้ศึกษาไวโอลินกับอาจารย์สุทิน เทศาภิรักษ์ เมื่อไปศึกษาต่อที่ยุโรปได้เรียนไวโอลินกับ Saint Amory, Andrew Babynchuk, Antonio Brosa, Louise Yffer, Eli Goren, Kato Havas โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ศึกษาไวโอลินขั้นสูง (virtuoso school) กับอาจารย์ Maxim Jacobsen (ครุศาสตร์คอนเสริต ครั้งที่ 14, 2537) Jacobsen เป็นนักไวโอลินและครูไวโอลินที่มีชื่อเสียงของโลกชาวรัสเซีย เป็นลูกศิษย์ของ เฮียมแมนน์ (Heermann) และมาตุว์ (Marteau) มีผลงานการประพันธ์สำหรับการศึกษาไวโอลินระดับสูง คือ "A Violin Method And One Hundred Technical Paraphrases On Kreutzer's Etude" (Wier, 1938)

ขณะศึกษาดนตรีในประเทศอังกฤษ ชูชาติ พิทักษากร ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดไวโอลินถึง 2 ครั้ง จากสถาบัน Blackheath Conservatoire of Music ในปี ค.ศ. 1952 และ 1953 ตามลำดับ ได้รับตำแหน่งหัวหน้าวงดนตรี (concert master) ของ London College of Music Symphony Orchestra และ Addison String Orchestra ในระหว่างปี ค.ศ. 1956-1958 เมื่อกลับประเทศไทยใน พ.ศ. 2502 ได้เข้ารับราชการที่กองดุริยางค์ทหารบก ระหว่างนั้นได้รับเชิญไปอำนวยการเพลงกับวงดนตรีต่างประเทศหลายวง ในปี พ.ศ. 2510 ได้รับการประดับเหรียญ "The Silvercross of Merit for the Distinguished Service to the Republic of Austria" ในฐานะผู้อำนวยการเพลงจากประธานาธิบดี Franz Jonas แห่งออสเตรีย ต่อมา พ.ศ. 2521 ดำรงตำแหน่งรักษาราชการหัวหน้ากองดุริยางค์ทหารบก ปี พ.ศ. 2522 ได้รับพระราชทานแผ่นเสียงทองคำในฐานะผู้อำนวยการและผู้เรียบเรียงเสียงประสาน ระหว่างปี พ.ศ. 2528 - 2532 เป็นผู้อำนวยการเพลงของ Ibycus Chamber Orchestra และได้รับเชิญเป็นผู้อำนวยการเพลงของวงดุริยางค์กรมศิลปากร ในปลายปี พ.ศ. 2522 ได้โอนย้ายเป็นตำแหน่งอาจารย์ สังกัดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สำนักงานเลขานุการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538)

การสอนไวโอลินในคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยของ ชูชาติ พิทักษากร สามารถผลิตนักไวโอลินที่มีความรู้ความสามารถ เช่น สิทธิชัย เฟิงเจริญ บัณฑิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันรับราชการกองดุริยางค์ กรมศิลปากร ตำแหน่งนักเดี่ยวไวโอลิน (soloist) (กรมศิลปากร, 2538) นอกจากนี้ลูกศิษย์ ชูชาติ พิทักษากร จำนวน 5 คน คือ นายธันวิน ใจเพ็ญ นางสาวอ้อมพร ไทวินทะ นายพิศุทธิ์ สายโอบเอื้อ นายจตุ จุลกะเศียน และนายภูวนารถ เดชอาคม ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการประชุมปฏิบัติการดนตรีเยาวชนอาเซียน (ASEAN Youth Music Workshop) (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2538) ผลการสอนไวโอลินของ ชูชาติ พิทักษากรสามารถสร้างให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญ มีทักษะการเล่นไวโอลินอยู่ในระดับมาตรฐานสากล

เป็นสิ่งแสดงถึงวิธีการสอนไวโอลินของ ชูชาติ พิทักษากร เป็นวิธีที่ดีมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้นิสิตที่ไม่ได้ศึกษาไวโอลินเป็นวิชาเอกจำนวนหนึ่งได้พัฒนาฝีมือ สามารถร่วมแสดงกับวง C.U.Ed. Orchestra และ Ibycus Chamber Orchestra มีผลงานเป็นที่ประจักษ์เสมอมา

โดยทั่วไปนักดนตรีที่มีความสามารถระดับสูงจะมีความชอบแสดงดนตรีมากกว่าการสอนและเลือกสอนเฉพาะบุคคลที่มีความสามารถอยู่ก่อนแล้ว แต่ชูชาติ พิทักษากร มีความสนใจการสอนนิสิตที่ไม่ได้ศึกษาไวโอลินเป็นวิชาเอกโดยไม่เคยศึกษาไวโอลินมาก่อน ซึ่งสอนยากกว่านิสิตที่ศึกษาไวโอลินเป็นวิชาเอกที่สามารถเล่นไวโอลินได้แล้ว แสดงถึงลักษณะของความเป็นครูของชูชาติ พิทักษากร ที่มีวิสัยทัศน์ในการผลิตครูเพื่อไปสอนนักเรียนในชั้นพื้นฐาน เพื่อให้นักเรียนในโรงเรียนได้มีโอกาสเรียนไวโอลินอันเป็นงานที่ท้าทายความสามารถในการสอนนิสิตที่ไม่มีพื้นฐานการเล่นไวโอลินมาก่อน

ปัจจุบันนี้ นักเทคโนโลยีทางการศึกษายอมรับกันว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้โดยที่อาจารย์ไม่จำเป็นต้องสอนด้วยการ "พูด" เองหมดทุกอย่าง แต่อาจารย์ควรเป็นส่วนหนึ่งของสื่อการสอนที่สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เทคโนโลยีทางการศึกษา จึงมีบทบาทเป็นสื่อกลางให้การเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการจัดระบบที่ดีในการผลิตสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ในรูปของสื่อประสม มีขั้นตอนที่จะตรวจสอบประสิทธิภาพของสื่อการสอนที่สร้างขึ้นว่าจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีเพียงไร ทั้งยังต้องมีระบบที่ผู้สอนจะสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการสอนที่ผลิตออกมาในรูปของสื่อประสมนี้เรียกว่า "ชุดการสอน" (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2520)

ชุดการสอนเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ เร็กซ์ เมเยอร์ (Rex Meyer) แห่งศูนย์พัฒนาการสอน (The Centre of Advancement for Teaching : C.A.T.) มหาวิทยาลัยแมคควอรี (Macquarie University) ประเทศออสเตรเลีย จัดทำขึ้นโดยอาศัยหลักการที่ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนสามารถสนองตอบต่อสิ่งเร้าได้อย่างคล่องแคล่ว และรับข้อมูลย้อนกลับได้อย่างทันที นอกจากนั้นชุดการสอนยังมีลักษณะสนองความต้องการของผู้เรียน เปิดเสรีสมบูรณ์ในตัวเอง ใช้ระยะเวลาสั้น ใช้สื่อการสอนตลอดจนยุทธวิธีหลายแบบที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์เฉพาะและชัดเจน ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม ที่มีลักษณะเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ เน้นทักษะ และมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ สามารถใช้ได้ทั้งการเรียนการสอนรายบุคคลและเป็นกลุ่ม และมีการประเมินผลย่อยในแต่ละตอน โดยนักศึกษาเป็นผู้ประเมินผลตนเอง (Meyer, 1978)

ผู้วิจัยเห็นว่าชุดการสอนอาจนำมาใช้ในการแก้ปัญหา การขาดแคลนครูสอนไวโอลินในโรงเรียน ด้านอาจารย์ผู้สอนที่ขาดประสบการณ์และความชำนาญในการสอนไวโอลินและมีมาตรฐานการ

สอนที่แตกต่างกัน และการสอนไวโอลินในระดับอุดมศึกษายังไม่ได้ได้รับการพัฒนาเป็น ชุดการสอน มาตรฐานให้เหมาะสมกับศักยภาพของนิสิตในระดับอุดมศึกษา การสร้างชุดการสอนไวโอลินมาตรฐาน จะเป็นคู่มือครูใช้สอนนิสิตนักศึกษาที่ไม่ได้ศึกษาไวโอลินเป็นวิชาเอก ซึ่งเนื้อหาการเรียนการสอนของชุด การสอนดังกล่าวมีความเหมาะสมกับนิสิตที่เริ่มต้นศึกษาไวโอลินซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่ จะทำให้การเรียนการ สอนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อีกทั้งประสบการณ์และความรู้ความสามารถในการ สอนไวโอลินในระดับอุดมศึกษาของ ชูชาติ พิทักษากร ที่ได้ผลเป็นที่ประจักษ์ จึงเห็นควรศึกษาพัฒนา ชุดการสอนไวโอลินตามแนวการสอนของ ชูชาติ พิทักษากร สำหรับนิสิตนักศึกษาที่ไม่ได้ศึกษาไวโอลิน เป็นวิชาเอก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาแนวการสอนเนื้อหาการสอนไวโอลินของ ชูชูกี แลงกี๋ย เปรียบเทียบกับ ชูชาติ พิทักษากร
2. พัฒนาชุดการสอนไวโอลินมาตรฐานตามแนวการสอนของ ชูชาติ พิทักษากร สำหรับ นิสิตนักศึกษาที่ไม่ได้ศึกษาไวโอลินเป็นวิชาเอก

สมมุติฐานการวิจัย

การเรียนการสอนไวโอลินตามแนวการสอนของ ชูชาติ พิทักษากร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถทำให้กลุ่มทดลองสามารถเล่นเพลงไวโอลินมาตรฐานได้ grade 1 ของ Trinity College of Music (London) เป็นอย่างน้อย ภายในระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา (15 สัปดาห์)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยใช้ประชากรทั้งหมดซึ่งเป็นนิสิต ภาควิชาดนตรีศึกษาที่ไม่ได้ศึกษา ไวโอลินเป็นวิชาเอก คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2539-2540 จำนวน 11 คน ที่ไม่เคยเรียนไวโอลินมาก่อน โดยกลุ่มตัวอย่างลงทะเบียนเรียนรายวิชา 2712213 เครื่อง

สาย ภาคปลาย ปีการศึกษา 2539 - 2540 จำนวน 1 หน่วยกิต สัปดาห์ละ 2 คาบ เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา (15 สัปดาห์)

ผู้วิจัยเลือกนิตินิตภาควิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเพราะ เป็นนิตินิตที่มีความถนัดเครื่องดนตรีชิ้นเอกอยู่ในระดับสูงใกล้เคียงกัน และลงทะเบียนเรียนรายวิชา 2712213 เครื่องสาย ซึ่งสอนโดย ชูชาติ พิทักษากร นอกจากนี้คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ยังเป็นสถาบันที่เปิดหลักสูตรวิชาดนตรีศึกษาเป็นแห่งแรกในประเทศไทย ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจากสถาบันดังกล่าวจึงมีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งในการเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างของประชากรในการวิจัยครั้งนี้

ขอบเขตของการวิจัย

1. วิเคราะห์ข้อมูลแนวการสอนและเนื้อหาการสอนไวโอลินของ ชูชุกี แลงกี๋ย เปรียบเทียบกับ ชูชาติ พิทักษากร
2. ศึกษาแนวคิดวิธีการสอนไวโอลินของชูชาติ พิทักษากร สำหรับนิตินิตที่ไม่ได้ศึกษาไวโอลินเป็นวิชาเอก จากเอกสารประกอบการสอนและเข้าสังเกตการสอนไวโอลินของชูชาติ พิทักษากร ในวิชา 2712213 เครื่องสาย ภาควิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สัปดาห์ละ 2 คาบ ภาคปลาย ปีการศึกษา 2539 เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา (15 สัปดาห์) เพื่อเก็บข้อมูลการดำเนินการสอน ความยากง่ายของบทเพลง แบบฝึกหัด ระยะเวลาในการทำกิจกรรม มีความเหมาะสมกับนิตินิตมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสังเกต และเป็นผู้ประเมินผลการเล่นแบบฝึกหัดและบทเพลงต่าง ๆ จากเนื้อหาการเรียนการสอนแต่ละสัปดาห์จากแบบประเมินผลและเกณฑ์การประเมินผล
3. ขอบเขตของการพัฒนาชุดการสอนเรื่องไวโอลิน การพัฒนาในส่วนของแบบฝึกหัดและบทเพลงให้มีจำนวนและความยากง่ายสอดคล้องกับศักยภาพของนิตินิต เพิ่มประวัติของไวโอลิน เพลงประกอบบทเรียน และพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานในการวัดผล นอกจากนี้ในด้านจุดประสงค์ เนื้อหาวิชาหลักและวิธีการสอนเป็นไปตามแนวการสอนของชูชาติ พิทักษากร
4. การพัฒนาชุดการสอนเรื่องไวโอลิน ผู้วิจัยพัฒนาเป็นชุดการสอนเท่านั้นซึ่งยังมิได้นำไปทดลองใช้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ชุดการสอน หมายถึง บทเรียนที่เรียงลำดับขั้นตอนการเรียนการสอน ความยากง่ายของแบบฝึกหัดและบทเพลงประกอบเพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุดในระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา (15 สัปดาห์) สำหรับนิสิตที่ไม่ได้ศึกษาไวโอลินเป็นวิชาเอก ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการคือ วัตถุประสงค์ เนื้อหา การเรียนการสอน และการวัดประเมินผล

วิธีการ หมายถึง การใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกันทั้งทางกายภาพและพื้นฐานความรู้ ในการที่จะพัฒนาให้นิสิตนักศึกษาเกิดทักษะของการเล่นไวโอลินอยู่ในระดับสากล เพื่อนำความรู้ความสามารถไปถ่ายทอดและสามารถแสดงต่อสาธารณชนได้

วิธีการสอนแบบ ชูชาติ พิทักษากร หมายถึง การสอนให้ผู้เรียนมีเทคนิคการเล่นไวโอลินที่ถูกต้อง โดยเน้นความสำคัญ 3 ประการคือ ความคล่องตัวของกล้ามเนื้อ (muscle relaxation) การประสานงานของอวัยวะต่างๆ (coordination) และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ (strength) นอกจากนี้การสอนยังเน้นให้ผู้เรียนรู้จักการฝึกซ้อมที่ถูกต้อง การกำหนดจุดประสงค์ของการฝึกซ้อม การวางแผนการฝึกซ้อม และมีสติในการฝึกซ้อม วิธีการสอนดังกล่าวจะสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะได้อย่างรวดเร็ว

เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย หมายถึง เครื่องดนตรีตะวันตกได้แก่ ไวโอลิน วิโอล่า เชลโล เบสส์ แมนโดลิน กีตาร์

ไวโอลิน หมายถึง เครื่องดนตรีตะวันตกอยู่ในประเภทเครื่องสาย (strings instrument) เล่นโดยใช้คันชักสีหรือตีด้วยนิ้ว

เวอตูโอโซ (virtuoso) หมายถึง ผู้มีความสามารถในขั้นยอดเยี่ยมในการเล่นและถ่ายทอดอารมณ์ได้อย่างวิเศษในการเล่นเครื่องดนตรีแต่ละชนิด ถือว่ามีความสามารถสูงกว่านักดนตรีทั่วไป

บทศึกษาเฉพาะกรณี (etude) หมายถึง แบบฝึกหัดที่ผู้ประพันธ์แต่งขึ้นเพื่อมีจุดประสงค์ในการให้ผู้เรียนได้ฝึกเทคนิคการเล่น (technique) เครื่องดนตรีในแต่ละเรื่องโดยเฉพาะสำหรับคำว่า etude เป็นคำจากภาษาฝรั่งเศสที่นิยมใช้ส่วนคำอื่นก็นิยมใช้เช่นกัน คือ study และ exercise

ขั้นตอนของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาพัฒนาชุดการสอนไวโอลินมาตรฐานตามแนวคิดและวิธีการสอนของ ชูชาติ พิทักษากร โดยแบ่งขั้นตอนของการวิจัยออกเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้สำหรับการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาแนวการสอน เนื้อหาการสอนไวโอลินของ ชูชุกี แลงกี๋ย เปรียบเทียบกับ ชูชาติ พิทักษากร จากเอกสาร นอกจากนี้ผู้วิจัยเข้าสังเกตการสอนไวโอลินของชูชาติ พิทักษากร ในวิชา 2712213 เครื่องสาย ภาควิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สัปดาห์ละ 2 คาบ ภาคปลาย ปีการศึกษา 2539 เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา (15 สัปดาห์) เพื่อเก็บข้อมูลการดำเนินการสอน ความยากง่ายของบทเพลง แบบฝึกหัด มีความเหมาะสมกับนิสิตมากน้อยเพียงใด

2. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนิสิตที่เรียนไวโอลินกับชูชาติ พิทักษากร เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานว่า ผู้เรียนสามารถเล่นเพลงทดสอบมาตรฐานได้ grade 1 เป็นอย่างน้อย ซึ่งกำหนดเพลงทดสอบมาตรฐานโดย Trinity College of Music (London)

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์แนวการสอนเนื้อหาการสอนไวโอลินพื้นฐานของ ชูชุกี แลงกี๋ย เปรียบเทียบกับกับชูชาติ พิทักษากร จากเอกสาร

2. วิเคราะห์ความยากง่ายของแบบฝึกหัด บทเพลง วิธีการสอน มีความเหมาะสมกับนิสิตมากน้อยเพียงใดโดยการประเมินผลภาคปฏิบัติแต่ละสัปดาห์.. นอกจากนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนเป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา โดยใช้เพลงสอบมาตรฐานสำหรับไวโอลินระดับ 1 กำหนดขึ้นโดย Trinity College of Music (London) เป็นเกณฑ์วัดประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 สร้างชุดการสอนไวโอลิน (ฉบับร่าง)

ผู้วิจัยสร้างชุดการสอนไวโอลิน (ฉบับร่าง) โดยพัฒนาจากเอกสารประกอบการสอนรายวิชา 2712213 เครื่องสาย ภาควิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสังเกตการสอน ในรายละเอียดของแบบฝึกหัด และบทเพลง มีความยากง่ายเพียงใด และใช้เวลาในการฝึกซ้อมนานเท่าใด ในแต่ละบทเรียนกับนิสิตที่มีความถนัดในเครื่องมือเอกแตกต่างกันในแต่ละบุคคลหรือนิสิตต่างภาค วิชาที่ต้องการเรียนไวโอลินเป็นวิชาเลือกเสรี และเพิ่มหรือตัดทอนส่วนใดเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนด ผู้วิจัยประเมินผู้เรียนโดยการสังเกตและเป็นผู้ประเมินผล การเล่นแบบฝึกหัดและบทเพลงต่าง ๆ จากเนื้อหาการเรียนการสอนแต่ละสัปดาห์ จากแบบประเมินและเกณฑ์การประเมินผล

1. จุดประสงค์
2. เนื้อหา แบบฝึกหัด เพลงประกอบบทเรียน
3. การเรียนการสอน อธิบายขั้นตอนการสอนของแต่ละบทเรียน
4. การวัดประเมินผล แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ของแต่ละบทเรียน เกณฑ์การวัดประเมินผล เพลงสอบกลางและปลายภาค
5. ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบชุดการสอนเรื่องไวโอลิน (ฉบับร่าง) ขั้นต้น

ผู้วิจัยนำชุดการสอนเรื่องไวโอลิน (ฉบับร่าง) ส่งให้ ชูชาติ พิทักษากร และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง ขั้นต้นเพื่อปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 5 ตรวจสอบชุดการสอนเรื่องไวโอลิน (ฉบับร่าง) โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยนำชุดการสอนไวโอลินมาตรฐาน (ฉบับร่าง) ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบและขอคำแนะนำเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้นำไปใช้สอน โดยผู้วิจัยพิจารณาผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์การสอนไวโอลินในระดับอุดมศึกษาโดยความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รายนามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย

1. รศ.ดร.โกวิท ขันธศิริ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์สุทิน ศรีณรงค์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. อาจารย์สมชาย อัครโกวิท	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
4. อาจารย์สิทธิชัย เพ็งเจริญ	กรมศิลปากร

5. อาจารย์พรต เรืองศรีมัน

วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพฯ

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุงชุดการสอนไวโอลินมาตรฐาน (ฉบับสมบูรณ์) เพื่อให้เป็นคู่มือการสอนไวโอลินในระดับอุดมศึกษา สำหรับนิสิตนักศึกษาที่ไม่ได้ศึกษาไวโอลินเป็นวิชาเอก

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยเป็นการพัฒนาให้เกิดชุดการสอนไวโอลินมาตรฐานซึ่งเป็นจุดประสงค์หลักในการทำวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับอาจารย์ผู้สอนไวโอลินในระดับอุดมศึกษา สามารถนำไปใช้เป็นคู่มือการสอนไวโอลินสำหรับนิสิตที่ไม่ได้ศึกษาไวโอลินเป็นวิชาเอกให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย